

"Філософія поезії хокку XVII-XIX ст. як втілення світоглядних засад менталітету японської нації"

Японія... Скільки загадкового і незрозумілого у цій країні. Обладнавши свій будинок за найсучаснішими технологіями, японець всеодно розіб'є навколо своєї оселі сад, прикрасить кімнати дзвіночками, невеличкими пейзажами і запросить гостей на чайну церемонію. Чому сучасна автоматизована країна, яка увійшла на світову економічну та політичну арену і є невід'ємною частиною світового господарства, яка досягла чи не найвищих показників в області промисловості, зберегла стародавні традиції і повагу до своєї культури? Має існувати щось, що об'єднує людей у націю, що примушує замислитися над життям, що відображає душу людини, що дає відповіді на питання, які є завжди актуальними... І це щось - японська поезія... Вона є невід'ємною частиною життя кожного японця. Переживши тисячоліття, вона не змінила своєї ідейної направленості, філософії, вона вчила жити і розуміти сенс життя, вона була людині за родича, якому розкривалися усі таємниці, саме завдяки поезії Японія залишилася неповторною країною, де і сьогодні вшановуються традиції старовини. Здається, що протягом усього свого існування японці любили поезію. З'явилася нова відверта література, у якій, як ніде, була виражена філософія і погляди на світ японської нації. Цією літературою була поезія хокку - тривірш із чергуванням складів 5-7-5. Здавалося б, що можуть нам сказати три рядки? Виявилось, що три рядки можуть сказати нам усе і докорінно зміти культурне життя в Японії. Тривірш використовувався у найрізноманітніших жанрах японської поезії, починаючи з комічних та жартівливих віршів і закінчуючи наповненими смутком творами. Про хокку неможливо сказати усе, наскільки сповнені вони глибоким змістом, досягнути який можна лише тоді, коли пропустиш цей вірш через себе. Треба дати уяві простір для того, щоб у повній мірі відчувати ті кольори і ту ауру, яку несе у собі твір. Великого значення поети надавали і звуковій гармонії вірша. Однією з провідних тем хокку є стосунки людини з природою. Природа - це джерело енергії, яке дає нам сили, це неповторна краса, яка надихає нас на створення вірша, це вірний друг, який тебе вислухає і зрозуміє... Природа - це все, що оточує нас. Саме тому японські поети приділяли найбільшу увагу природі. Також вони були впевнені, що усі живі істоти на землі, починаючи з маленької комахи і закінчуючи людиною, розумні і здатні переживати та хвилюватися, любити і радіти. Для усіх нас світ однаково тлінний. З появою в літературі Японії генія Мацуо Басьо мистецтво хокку піднялося на найвищу ступінь розвитку. Він зробив хокку досконалим. Хоча велику роль у складанні хокку поет вбачав у подоланні технічних проблем, та все ж головною засадою поетики Басьо була глибока філософія. Твори, що пишуться від широкого серця, що сповнені особистих емоцій і думок, здатні переживати час. Серед таких творів є хокку Мацуо Басьо. Поет блукав між двома школами: "Данрін" (новою) і "Стародавньою". Знайшовши шлях посередині поет раз і назавжди визначив свій стиль і напрямок у поезії. Естетичні погляди на життя Басьо увібрали в себе багато чого з дзен-буддизму. Тому Басьо хвилювала розробка поетизації повсякденного, зображення життя в її зпростих, звичайних проявах. Поет вдосконалювався, а разом з ним вдосконалювалися його творчі принципи і положення. Існує декілька основних засад поетики та естетики хокку Мацуо Басьо. Головними серед

них є саторі, сабі, карумі, хосомі, сіорі, фуекі-рюко, фуга-но макото, йодзьо. Кожна з них надає хокку особливого відтінку: саторі вносить елемент "осаяння", причетності до вищого буття; сабі виражає печаль і смуток самотньої людини; карумі передбачає вираження почуттів зрозуміло і доступно, але при цьому не спрощуючи глибоко сенсу; хосомі пробуджує бажання споглядати природу і усі її, навіть незначні, явища, вбачаючи у цьому неповторну красу; сіорі - елемент єднання з природою, при цьому переживаючи і радіючи разом з нею; фуекі-рюко містить у собі протиріччя, воз'єднання протилежних сторін; фуга-но макото - пошук істинного шляху, який, на думку Басьо, лежить у єднанні з природою; йодзьо - елемент загадковості і недосказаності. Хокку не дає змогу виразитися повністю, тому кожне слово грає величезне значення у поезії Басьо. Саме ці засади поетики Мацуо Басьо стали для наступних поколінь визначальними у формуванні власного менталітету нації японців, адже вони відображали справжнє витончене ставлення японця до життя. Мацуо Басьо виразив принципи, за якими живуть японці, у своїх хокку, тому його поезія пережила віки. Чому ж філософія хокку так глибоко і надовго увійшла в літературу? Тому що хокку - це спосіб мислення японця, це погляди, що формувалися віками і міцно увійшли у генотип нації. Японці народжуються з умінням відчувати кольори та звуки. Цікаво, що у країні з небагатою на фарби природою, вже у п'ять років діти уміють відрізнити до 80 відтінків одного кольору. Бо кожна фарба - це не просто зоровий подразник, це відчуття думки, що стоїть за нею. "Уміє цінувати мале", - говорить япоське прислів'я, а тому філософія життя японського народу - це філософія милування зовнішнім лаконізмом, за яким стоїть внутрішнє безмежжя. Саме такими і є хокку, що увібрали у себе не просто слова й думки письменника, а й душу Японії. Хокку відіграли величезну роль у формуванні світоглядних засад японців. І сучасний японський письменник, працюючи над черговим твором, мимоволі згадає про Хокку і обов'язково напише у своїй роботі про красу тихої ночі, про безмежність і глибину блакитного неба, про чарівність і витонченість танцю опадаючого восени листя і про добре серце людини, яка живе у цьому прекрасному світі...

У роботі розглянута історія Японії на протязі усього існування, літературні процеси, творчість багатьох японських письменників, зроблені глибокі аналізи творів і віршів, представлені хокку в оригінальному звучанні (з українською транскрипцією і творчим перекладом), при написанні роботи використовувалися найрізноманітніші джерела. Метою роботи є визначення однієї загальної тенденції у творчості усіх митців Японії, яка змогла об'єднати націю воедино.